

Nisyan ve İsyân

Jülide Ergin

<http://julideergin.tumblr.com/>

Sevgili Misafir;

Bazı insanlar vardır yaşamınızda, arkadaş değilsinizdir, yolcu-hancı ilişkisindeki gibi zayıf bir bağ dahi yoktur aranızda ama bir şekilde yaşamınıza dokunmuş biri vardır, siz onun yaşamına dokun(a)masanız da! Ya onun bir kitabını veya romanını okumuşsunuzdur, ya bir yerde konuşmasını dinlemişsinizdir, ya bir televizyon programında izlemişsinizdir, ya bir eğitime katılmışsınızdır ya da bir yerlerde bir kahve içimi süresince kısa bir sohbet etmişsinizdir. Belki sizde çok iz bırakan bir filmin yönetmenidir veya oyuncusu. Belki de sevdiğiniz bir şarkının bestecisi veya söz yazarıdır belki de yorumcusu. Ama bir şekilde yaşamınızda kimsenin daha önce bilmediği ve hatta sizin bile fark etmediğiniz bir yere dokunmuş, orayı tetiklemiştir. Belki bazılarımıza şu iddialı cümleleri bile kurdurmuştur: “Bir eğitime katıldım ki hayatım değişti”. “Yaşam felsefemi alt üst eden bir roman okudum.” “Hayatımı özetleyen bir şarkı!” Dürüst olmak gerekirse böyle bir kelam etmeme sebep biriyle yolum kesişmedi henüz. Ancak farklı bir yönümle tanışmama vesile olan biri oldu. Önce onun tarafından düzenlenen “Yaratıcı Yazarlık” kursuna ve sonrasında yazarlık atölyesine katılmam, ardından onun romanına yazdığım bir eleştirinin Varlık dergisinde⁽¹⁾ yayınlanması, sonrasında çok sık olmasa da sizinle bulduğum bu mecrayı oluşturmam ve Türk edebiyatını bu kadar sevmeme ve takip etmeme yol açan biri; Murat Gülsoy.

Bana göre postmodern Türk edebiyatının en önemli isimlerinden biri Murat Gülsoy. Daima kendini aşmaya çalışıyor, sürekli kendisi ile yarış halinde sanki. Bir okur olarak her defasında beni şaşırtıyor adeta büyülüyor! Romancı olsam imreneceğim ve belki de öyküneceğim bir yazar! Cesareti, yaratıcılığı ve üretkenliği ile cidden çok takdir ettiğim bir isim. Boğaziçi Üniversitesi’nde öğretim görevlisi, aynı üniversitenin yayınevini Yayın Kurulu Başkanı, yaratıcı yazarlık kursu ve yazarlık atölyesi düzenleyicisi ve bir yazar. Özel yaşamını bilmiyorum. Ama evliyse ve hele hele çocukları varsa Allah kolaylık versin demekten başka bir şey gelmiyor aklıma.

Sanırım çoğumuz için yaşamımızda ilklerin ayrı bir yeri vardır. İlk adım atışımız, söylediğimiz ilk kelime, ilk çıkan dişimiz, ilk okulumuz, ilk aşkımız... İşte Murat Gülsoy’un son romanı Nisyan, bu anlamda bende ayrı bir iz bıraktı. Romanı okumaya başlamam ile bitirmem arasında kahve molaları dahil toplam dört saatlik bir süre geçti. Daha önce hiç bir kitabı bu kadar hızlı okumamıştım. Tam dört saat adını bilmediğim yaşlı ve hafızasını her geçen gün biraz daha yitiren ve ölmekte olan bir yazarın beynine girdim. Gittikçe küçülen, daralan ve karanlıklaşan beyin koridorlarında dolaştım. Bir labirentin içinde kayboldum. Beyaz ve gri hücreleri yok olan bir insanın neler yaşadığına bizzat tanıklık ettim, hatta yaşadım. Yaşlı yazarın anlamsızlığına ortak oldum. Su gibi akıp geçen bu dört saatin sonunda iki duygu hakim oldu bende: İsyân ve kelime anlamının ötesinde bir nisyan korkusu!

Kelime anlamının ötesinde diyorum çünkü Türk Dil Kurumu’nun web sitesinde yer alan tanıma göre nisyan, “unutma” demek. Cümle içerisindeki kullanımına şöyle bir örnek verilmiş: “**Resmî vesikalar toplanıp tasnif edilir ve nisyandan kurtulabilir.**” - **Y. K. Beyatlı**⁽³⁾. Kökeni Arapça olan bu kelime aslında bir şeyi terk etmek, kasten unutmak anlamına geliyor. Biraz daha araştırdığımda ise “**Hafıza-i beşer nisyan ile maluldür.**” ve “**El-hata ü ve’n-nisyân / Min hasâisi’l-insân**” “cümleleri karşıma çıktı². Birincisi “Unutkanlık insan halidir” diyor. İnsanın yaşamını devam edebilmesi için unutmayı da bilmesi gerekmiş! Diğeri, “**El-hata ü ve’n-nisyân / Min hasâisi’l-insân**” ise hata etmek ve unutmak insanın özelliklerinden demekmiş. Doğru ya bu dünyada nisyan olmasa yüreğimizi paramparça eden, bizi o an için yok eden, öldüreceğini sandığımız kayıplarla, bizi alt üst eden kabul etmekte zorlandığımız onca acı gerçeğe nasıl yaşardık? Nasıl yaşama gücü bulurduk kendimizde? Nasıl yeniden başlardık hayata tutunmaya? Nisyan gerekli elbette yaşamak için ama kim her şeyi unutmak ister ki ? Açıkçası ben istemem. Evet, nankör bir şekilde acıları geçmişte bırakmayı isterim ama peki ya sevinç, heyecan, mutluluk! O duyguları ve o duyguları yaşatan insanları, olayları, o anları unutmak ister misiniz? Yoksa nisyan seçeneğimiz yok mu? Bir acıdan, bir üzüntüden sonra yaşama sıkı sıkı sarılmak için gelen nisyanı kabul gösteriyorsak yaşamdan vazgeçmeyi kolaylaştıran nisyanı da kabul göstermemiz mi gerekiyor?

“Nisyan”, sadece benim için değil sanırım tüm okurlar için de başka bir ilki daha gerçekleştiriyor. Yazarın bloğunu düzenli takip edenler, romanın her sayfasını gün be gün okumuşlardı. Ben roman olduğunu bilmeden günlük gibi okumuştum! Ne değişik ruh halleri diye düşünmüştüm. Oysa bir bütün halinde okuduğunuzda kendini yitirmekte olan bir beynin düşünce ve duygu hallerine tanıklık ettiğinizi anlıyorsunuz. Murat Gülsoy, her bir paragrafı bloğuna koyarken, isimsiz yazar blog yerine sarı kağıt parçacıklarını kullanıyor! Bu hoş tesadüf romanı daha da çarpıcı ve özgün bir hale getiriyor.

“Bugün bir başkasının bedeninde uyandım. Ellerine baktım önce, tırnakları uzamış. Kadına seslendim. Boşluğun içinden çıkıp geldi. Kadına anlattım. Başkasının sesiyle ne kadar çok özlediğimi. Anlamadı. Sen uyurken Adem aradı, dedi. Sustum. Bu yeni kişinin benliğinde Adem diye birine ait bilgi yoktu. Ne istiyormuş, dedim kadının varlığı sürsün diye. Bulanık iriyarı çiçekli elbise beyaz kollar konuştu: Seni sordu. Beni. Ama ben neredeyim? Bir başkasının bedeninde kayboldum.”

(Nisyan, s.22)

Yaşlı ve isimsiz yazarımız gibi bir başkasının bedeninde kaybolduysanız ne hissedersiniz? Yoksa vakt-i merhun dedikleri zaman gelince o meşum hastalığın pençesini ensemizde hissetmek böyle bir duygu mu? Demans (bunama) ve onun bir çeşidi olan Alzheimer’da teşhis, beyin MRI veya tomografide ortaya çıkan karakteristik görüntülerle konur. Bilimsel bir kanıttır bu. Nisyan’da ise Murat Gülsoy o beynin içine giriyor, o beynin gördüğünü, işittiğini, hissettiğini okura anlatıyor. Sadece anlatmakla kalmayıp hüznü bir şekilde yaşıyor. Adeta içsel bir teşhiste bulunuyor yazar.

“Yeşil, kalın bir hırka. Bir insandan geriye kalan sadece bu olmamalı. Belleğim diyebileceğim yer boş bir depo. Tozlu rengi atmış yerlere bakıp eskiden orada nelerin durduğunu hayal etmeye çalışıyorum. Boşuna. İssiz koridorlarda sonsuz bir yürüyüş. Duvarlar dev bir iç çekişle sızlıyor, balığın midesine doğru iniş devam ediyor. Unutuşun gölgeleri arasında hüznün. Unutmak ve unuttuğunu bilmek yalnızca”.

(Nisyan, s.106)

Yazarlık bir büyüleme sanatı. Kendi kurduğunuz bir dünyada “sen, şunu ol”, “sen bunu söyle”, “şimdi şöyle düşün” diye emir verebileceğiniz, her şeyi ama her şeyi kontrol edebileceğiniz bir evren. Yazarlar için belki çocukluğundan kalma bir oyun, belki bir gündüz düşü! Okur ise bu gündüz düşüntün bir ortağı olmaya çalışan, belki bu düşü sahiplenirken kendini o dünyanın içinde bulan biri. Bu sefer Murat Gülsoy’un daralan ve gittikçe kaybolan zihninde kayboluyorum. Ve itiraf ediyorum Sevgili Misafir, çok korkuyorum! Bir başkasının bedeninde kaybolmaktan, kim olduğumu düşündüğümde beden geriye sadece bir hırka kalmasından çok korkuyorum! Nisyandan korkuyorum. Ve çok özür dilerim böyle bir kaybolmaya da isyan ediyorum!

⁽¹⁾ <http://www.varlik.com.tr/dergiDetay.aspx?dergiID=159>

⁽²⁾ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5155a5d18e7963.35195054

⁽³⁾ http://tr.wiktionary.org/wiki/Hafıza-i_beser_nisyan_ile_malüldür